

CPB Achtergronddocument

Fiscale prikkels en vennootschapsvorming

Behorend bij CPB Policy Brief 2012/02

‘De fiscale behandeling van zelfstandigen: een kritische blik’

Augustus 2012

Maarten van 't Riet

Fiscale prikkels en vennootschapsvorming

Maarten van 't Riet, augustus 2012

“Dokter: als ik hier druk, doet het dáár pijn.” - Toon Hermans

1. Inleiding

Zelfstandige ondernemers nemen een bijzondere plaats in bij de inkomstenbelasting. Ze worden belast in dezelfde box als gewone werknemers. Ondernemers daarentegen die werken voor rekening en risico van hun vennootschap worden belast in een andere box van de inkomstenbelasting (IB), nadat er vennootschapsbelasting (Vpb) betaald is. Wel bestaan er voor de zelfstandige, of IB-, ondernemers tal van fiscale faciliteiten, zoals de zelfstandigenaftrek en de MKB-winstvrijstelling, die niet van toepassing zijn op werknemers. Toch blijft de vraag gerechtvaardigd of de huidige positie van zelfstandige ondernemers in de inkomstenbelasting wel de meest logische is en of geen betere alternatieven zijn. Verder is de vraag op grond van welke criteria beoordeeld kan worden of een andere inrichting van de belasting van ondernemers inderdaad ‘beter’ is.

Zo'n alternatief zou een eigen box voor de IB-ondernemers kunnen zijn: een winstbox. In de fiscale agenda van het voorjaar 2011¹ wordt de meest vergaande vorm van een winstbox beschreven als die waarin alle fiscale faciliteiten budgettair neutraal opgaan in één laag proportioneel belastingtarief voor ondernemers. Dit zou de administratieve rompslomp die de faciliteiten met zich meebrengen doen laten verdwijnen, het zou duidelijker zijn wat er uiteindelijk overblijft aan netto winst en omdat de belasting uit de progressieve inkomstenbelasting gehaald wordt zou het doorgroei kunnen stimuleren.

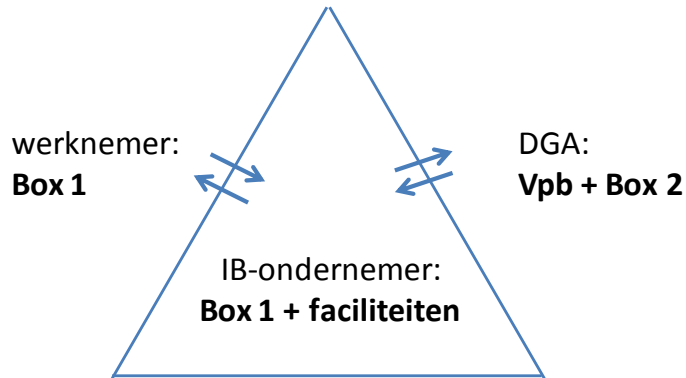
Bij een eerste verkenning van dit alternatief zal de aandacht uit moeten gaan naar twee marges, of grensvlakken, die tussen de ‘gewone’ werknemer en de IB-ondernemer, en die tussen de IB-ondernemer en de directeur-groootaandeelhouder (DGA) van een vennootschap.² De CPB Policy Brief 2012/02 ‘De fiscale behandeling van zelfstandigen: een kritische blik’ gaat in op de eerste van de twee marges. Dit is een CPB Achtergronddocument bij de genoemde CPB Policy Brief 2012/02 en gaat vooral in op de tweede marge, die met de DGA.

---

¹ Tweede Kamer (2010-2011), 32 740, nr. 1.

² Een derde marge is denkbaar: die tussen IB-ondernemerschap en inactiviteit, al dan niet met een uitkering. Deze derde marge komt niet aan de orde in deze notitie, wel in de [CPB Policy Brief 2012/02](#).

Figuur 1: Twee marges

Wat betreft het beoordelingskader voor de belasting van ondernemers wordt in de fiscale agenda het volgende geopperd. Er zou een variant van een winstbox kunnen zijn met twee tarieven, één laag en één hoger. Daarmee, zo wordt gesteld, kan gepoogd worden om de fiscale behandeling van IB-ondernemers ten opzichte van die van werknemers én aanmerkelijkbelanghouders (DGA's) zo min mogelijk verstorend te laten uitpakken.

De wens om de verstoringen zo gering mogelijk te houden verwijst naar de allocatieve efficiëntie van een economie en dat is precies één van de invalshoeken om een wijziging in belastingheffing te beoordelen. De tweede invalshoek is die van de rechtvaardigheid. Daaraan zitten twee aspecten. Het eerste aspect is herverdeling: een efficiënte uitkomst van het economische proces is lang niet altijd een maatschappelijk gewenste uitkomst. De overheid zal dan ingrijpen om de welvaart eerlijker te verdelen en belastingen zijn daarvoor een instrument. De genoemde zelfstandigenaftrek is daarvan een voorbeeld: het werd gezien als inkomensondersteuning van kleine ondernemers.³ Het tweede aspect van rechtvaardigheid in dit verband is het principe van 'gelijke monniken, gelijke kappen', oftewel rechtsgelijkheid. Wanneer twee personen precies dezelfde werkzaamheden verrichten dan zou de beloning ook gelijk moeten zijn en zou niet één van de twee, zomaar, fiscaal bevoordeeld moeten worden.

Een eerste vraag die dan ook beantwoord moet worden is of er valide argumenten bestaan om ondernemers anders te belasten dan werknemers. Op deze vraag wordt ingegaan in een separate notitie aan de hand van de internationale empirische literatuur. Hierbij zullen onder meer innovatie, werkgelegenheid en belastingverstoring (efficiëntie) aan de orde komen.

In deze notitie wordt de tweede marge besproken, die tussen IB-ondernemer en DGA. Dat gebeurt in hoofdstuk 2 in de context van internationale belastingconcurrentie. Er wordt gevonden dat er empirische evidentie bestaat dat fiscale prikkels er toe doen bij vennootschapsvorming.

³ Zie SER (2000), pag. 60 en Vording (2004).

In hoofdstuk 4 worden de specifieke belastingprijkkels in de Nederlandse situatie besproken. Dit wordt voorafgegaan door een korte bespreking, in hoofdstuk 3, van de aard van het Nederlandse belastingstelsel voor wat betreft de behandeling van kapitaalinkomen. Hoewel het altijd lastig zal zijn om arbeidsbeloning en kapitaalinkomsten uit elkaar te houden wordt het winstinkomen van DGA's gunstiger belast dan inkomen uit arbeid. Een conclusie is dat de fiscale faciliteiten voor de IB-ondernemer gezien kunnen worden als de tegenhanger van de expliciete preferentiële behandeling van kapitaalinkomen bij de DGA's.

Verder ontstaat het beeld van evenwicht aan de marge van IB-ondernemer en DGA, en juist van spanning aan de andere marge: "dokter: als ik hier druk, doet het dáár pijn!"

Het laatste hoofdstuk vat enige eerste conclusies samen en doet de suggestie voor verder onderzoek naar de marge tussen werknemer en IB-ondernemer.

Zzp-ers of IB-ondernemers?

In deze notitie wordt consequent gesproken over IB-ondernemers. In het publieke debat bestaat ook veel aandacht voor het fenomeen zzp'er: de zelfstandige zonder personeel, een begrip dat echter niet altijd op dezelfde manier gebruikt wordt. In een bijlage wordt daarom *een indeling naar mate en (rechts)vorm van ondernemerschap* gepresenteerd. Deze dient ter afbakening en toelichting van begrippen als werknemer en zelfstandig ondernemer.

2. Belastingconcurrentie en vennootschapsvorming

In dit hoofdstuk passeert enige internationale literatuur de revue over de rol van belastingprikkels in de keuze van rechtsvorm van een onderneming. De omvang van deze literatuur lijkt beperkt te zijn, met name wat betreft empirische studies. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat de aandacht vooral is uitgegaan naar belastingprikkels en de locatiekeuze van ondernemingen in een internationale context. Deze locatiekeuze houdt verband met het aansprekende onderwerp van een ‘race to the bottom’ van de tarieven van vennootschapsbelasting. Dat de veranderingen van tarieven echter ook gevolgen hebben voor de afwegingen van ondernemingen omtrent rechtsvorm is dan meer een binnenlands vraagstuk en zou als van secundair belang gezien kunnen worden.

Hieronder worden kort een theoretisch model voor de keuze van rechtsvorm besproken en enige gestileerde feiten over belastingconcurrentie gepresenteerd. Vervolgens komt empirisch materiaal aan bod over Europa, de Verenigde Staten (VS) en het Verenigd Koninkrijk (VK). De conclusie is dat er voldoende aanwijzingen zijn dat belastingprikkels een belangrijke invloed hebben op de keuze van rechtsvorm van een onderneming.

Theoretisch model: belasting en niet-belasting factoren

Ondernemingen kunnen een rechtsvorm hebben met of zonder rechtspersoonlijkheid. Voorbeelden van rechtsvormen in Nederland zonder rechtspersoonlijkheid zijn de eenmanszaak, de maatschap en de vennootschap onder firma. De besloten en naamloze vennootschappen (BV en NV) zijn de rechtsvormen met rechtspersoonlijkheid. In dit verband is het goed om de Engelse term ‘corporation’ te bezien. Deze term komt uit het Latijn; ‘corpus’, oftewel ‘lichaam’, als dat van een natuurlijk persoon. Corporations zijn dus ondernemingen met rechtspersoonlijkheid.

Ondernemers met ondernemingen zonder rechtspersoonlijkheid zijn volledig aansprakelijk voor schulden en/of schade veroorzaakt door de onderneming. De eigenaren en bestuurders van ondernemingen met rechtspersoonlijkheid zijn daarentegen, in het algemeen, maar beperkt aansprakelijk voor de schulden van, of schade veroorzaakt door, de onderneming. De eigenaren zullen, bijvoorbeeld bij faillissement van de onderneming, niet méér het schip in gaan dan hun oorspronkelijke investering en niet opdraaien voor achterstallige betalingen. Ook de bestuurders zijn niet aansprakelijk, zolang er geen sprake is van onbehoorlijk bestuur. In deze beperkte aansprakelijkheid (‘limited liability’) schuilt de economische betekenis van de verschillende rechtsvormen van ondernemingen. Vennootschappen zullen vanwege de beperkte aansprakelijkheid makkelijker vermogen kunnen aantrekken dan eenmanszaken of samenwerkingsverbanden.

Het model voor de keuze van rechtsvorm van een onderneming is rechttoe rechtaan. Een ondernemer zal pas dan een bepaalde vorm kiezen wanneer de netto belastingvoordelen van die vorm opwegen tegen de netto nadelen van de niet-belasting factoren. Bij de niet-belasting factoren gaat het om de verschillen in zaken als juridische aansprakelijkheid en wettelijke

verplichtingen (bijvoorbeeld financiële jaarrapportage) en de kosten die daaraan verbonden zijn. Verder kunnen er allerlei commerciële aspecten zitten aan een bepaalde rechtsvorm die voor de ondernemer onderdeel zijn van de afweging. Ook de kapitaalvereiste bij de oprichting van een vennootschap is dit verband een niet-belasting factor.⁴

Het belastingvoordeel van de ene rechtsvorm boven de andere wordt bepaald door het verschil in belastingtarieven die met die rechtsvormen samenhangen. Maar niet alleen daardoor. Allerlei vrijstellingen en aftrekposten maken dat er effectief praktisch altijd minder belasting betaald wordt dan directe toepassing van het statutaire tarief op het bedrijfsresultaat zou betekenen. Naast het verschil in statutaire en effectieve tarieven is er het verschil gemiddelde en marginale belastingdruk. De marginale effectieve belastingvoet (EMTR)⁵ zal het niveau van extra investeringen in een bestaande economisch activiteit beïnvloeden, terwijl de gemiddelde effectieve belastingdruk (EATR) bepalend is voor grote eenmalige investeringen, zoals locatiekeuze of rechtsvorm.

Omdat bij verschillende rechtsvormen inderdaad verschillende belastingtarieven toegepast worden kunnen zeer vergelijkbare economische activiteiten zeer verschillend belast worden. Een dergelijk belastingverschil is dan een prikkel tot wijziging van rechtsvorm. De Mirrlees Review (MR) is uitgesproken in hun oordeel dat zulke prikkels niet zouden moeten bestaan: er moet belastingneutraliteit zijn wat betreft rechtsvorm. Indien dit niet het geval is ontstaat er een verstoring van de allocatieve efficiëntie van de economie, hetgeen welvaartsverlies betekent. De rechtsvormkeuze van ondernemers ‘moet de beste zijn vanuit een commercieel oogpunt.’

Belastingconcurrentie: einde niet in zicht

De afgelopen dertig jaar zijn de statutaire tarieven van de vennootschapsbelasting stelselmatig verlaagd in alle ontwikkelde landen. Dit is uitgebreid gedocumenteerd. Naar aanleiding van deze verlagingen wordt wel gesproken over een ‘tax race to the bottom’. Maar, als gezegd, zijn het niet de statutaire tarieven alleen die bepalend zijn voor investeringsbeslissingen. De Mooij (2003) constateert in dit verband dat historische trends een sterke daling in de tarieven laten zien, een min of meer gelijkblijvende marginale belastingdruk en een gematigd dalende gemiddelde druk. Dit laatste is van belang bij de beoordeling van empirisch materiaal over de keuze van rechtsvorm: de prikkel is voor wat betreft de vennootschapsbelasting één richting op geweest, namelijk die van ‘incorporation’, of vennootschapsvorming.

Er is verder geen reden om te denken dat de internationale belastingconcurrentie tot een eind is gekomen, integendeel. De Europese Commissie (2011) stelt dat ‘the crisis has not reversed, but seems to have slowed, the race to the bottom in corporate taxes.’ Ze laten dat zien voor de EU27 voor zowel de statutaire tarieven als de effectieve gemiddelde belastingdruk (EATR).

---

⁴ In Nederland is een wet in behandeling die de kapitaalvereiste van 18,000 Euro bij de oprichting van een BV schrapt. Men spreekt over de ‘flex-BV’.

⁵ EMTR / EATR: effective marginal / average tax rate.

Van nog recentere datum, februari 2012, is er een voorstel van president Obama. Het tarief van de vennootschapsbelasting in de VS wordt daarin verlaagd naar 28% (US Treasury, 2012). Sinds 1988 was dit tarief ongeveer 39%, hetgeen internationaal gezien nu erg hoog is. De effectieve marginale druk (EMTR) was overigens maar zo'n 29%, veel meer in lijn met andere ontwikkelde landen.

De Mooij en Nicodème: Europa

Verlagingen van het tarief van vennootschapsbelasting (Vpb) ten opzichte van die van de persoonlijke inkomensbelasting (IB) kunnen leiden tot verschuivingen in de keuze van rechtsvorm, zodat er een verschuiving is van inkomen dat belast wordt onder de inkomensbelasting naar inkomen van vennootschappen (BV's en NV's). De Mooij en Nicodème (2008) presenteren overtuigende empirische evidentie van dergelijke 'income shifting' in de Europese Unie sinds de daling van de Vpb-tarieven vanaf de beginjaren '80. De verschuivingen van inkomen waren grootschalig en significant: een tariefverschil van 1% leidt tot 1% verschuiving van ondernemingen naar een andere rechtsvorm. Dit fenomeen van grondslagverandering verklaart de paradox van opbrengsten van de Vpb die op peil bleven terwijl de tarieven verlaagd waren: de tariefsverlaging holde niet de revenuen van de Vpb uit maar die van de IB!

De Mooij en Nicodème plaatsen hun studie in de context van belastingconcurrentie en het gevaar van erosie van de financiële basis van de publieke sector. De consequenties voor rechtsvormkeuze blijken dus niet geheel van secundair belang.

Ook wordt er gevonden dat bestaande en kleine ondernemingen gevoeliger zijn voor tariefsveranderingen dan startende en grotere ondernemingen. Grotere ondernemingen zullen waarschijnlijk geen andere rechtsvorm dan een vennootschap overwegen vanwege de niet-belasting voordelen, zoals het niet van toepassing zijn van hoofdelijke aansprakelijkheid.

Verenigde Staten

De Mooij en Nicodème verwijzen naar eerder Amerikaans empirisch onderzoek over vennootschapsvorming. MacKie-Mason en Gordon (1997) en Goolsbee (1998) concluderen dat de niet-belastingfactoren waarschijnlijk belangrijker zijn voor de keuze van rechtsvorm dan belastingfactoren. Maar Goolsbee (2004) stelt dat deze studies te maken hadden met identificatieproblemen vanwege de geringe variatie in de tijd van de belastingtarieven. Door cross-sectie data te gebruiken van Amerikaanse staten en industrieën vindt Goolsbee in zijn meer recente studie dan een sterker effect van de belastingen.

In de Mirrlees Review (MR) wordt op een bijzonderheid van het Amerikaanse stelsel gewezen: de 'pass-through treatment'. In de VS bestaat er, net als in andere landen, een dubbele belasting op bedrijfswinsten. Want eerst is er de Vpb over de bedrijfswinsten en vervolgens de IB op de uitgekeerde winsten aan de aandeelhouder(s). Dit wordt gezien als een 'tax penalty' op vennootschapvorming. Deze 'penalty' is in de VS in 1958 aangepakt voor de zogenaamde 'Subchapter S Corporations'. Deze bedrijven kunnen sindsdien hun bedrijfswinsten of verliezen zonder bedrijfsbelasting te betalen doorsluizen naar de

aandeelhouders, die dan deze inkomsten moeten opgeven bij hun persoonlijke belasting. De dubbele belasting wordt aldus vermeden.

‘S Corporations’ zijn een populaire rechtsvorm voor ondernemingen, met toenemende aandelen qua omzet en bedrijfsinkomens op het totaal in de VS.⁶ De ‘S Corp’- constructie biedt, volgens de MR, de mogelijkheid voor bedrijven om zowel loonbelasting, sociale premies en de dubbele belasting op winsten te ontlopen. Ze citeren een Treasury report uit 2005: ‘the S Corp form is a multibillion dollar employment tax shelter for single owner businesses’ (US Treasury, 2005).

In het VK bestaat de ‘pass-through’ mogelijkheid niet, maar volgens de MR zouden ondernemers daar niet voor kiezen als het al bestond. Dat is vanwege de hoge tarieven van de IB aldaar.

Mirrlees Review: Verenigd Koninkrijk

De MR heeft een apart hoofdstuk over ‘small business taxation’ van de hand van Crawford and Freedman. In deze paragraaf bespreken we in het bijzonder de prikkels voor vennootschapsvorming in het Verenigd Koninkrijk.

Het VK heeft in het recente verleden de successievelijke invoering, verlaging en afschaffing van een ‘corporation tax starting rate’ gezien. Aan de hand hiervan presenteren Crawford en Freedman empirische evidentie voor het effect van belastingvoordelen op de keuze van rechtsvorm.

De regering in het VK heeft doelbewust vennootschapsvorming bevorderd, in de overtuiging dat dat ‘entrepreneurship’ zou stimuleren. ‘Small and growing businesses’ moesten gesteund worden en deze zouden een gegeven paard niet in de bek kijken. Dit paard bestond uit de invoering in 2000 van een tarief van 10% vennootschapsbelasting voor bedrijven met winsten tot 10.000 Engelse ponden. Voor ‘small companies’, met winsten tot 300.000 pond, is er een tarief van 20%. Vennootschapsvorming nam inderdaad toe, helemaal toen in 2003/4 de ‘starting rate’ op 0% gezet werd.

Geleidelijk aan werd duidelijk dat de toename in vennootschapsvorming vooral kwam van zelfstandigen die dat deden uit belastingmotieven en niet als een stap naar groei. De MR wijst op de volgende omkering. Hoewel ondernemingen die willen groeien vaak de vennootschapsvorm kiezen om investeerders aan te trekken, en om beperkte aansprakelijkheid te verkrijgen, volgt daar niet uit dat vennootschapvorming uit zichzelf groei bevordert. De bedrijven hadden inderdaad het gegeven paard niet in de bek gekeken maar veranderden ook niet de aard van hun bedrijf. Dit werd ingezien en de ‘starting rate’ werd in 2006 afgeschaft.

Empirische evidentie voor impact belastingen op rechtsvormkeuze

---

⁶ Zie ook The President’s Framework for Business Tax Reform, tabel 4 (US Treasury, 2012).

Hoewel het gevaarlijk is om de resultaten van studies in landen met verschillende rechts- en belastingstelsels te vergelijken, blijft uiteindelijk de algehele indruk dat zowel niet-belasting factoren als belastingfactoren een rol spelen bij de keuze van rechtsvorm. Daarbij geldt dat ‘the impact of taxation on legal form is strong’, onder meer getuige een gevonden elasticiteit van 1%: een tariefverschil van 1% leidt tot 1% verschuiving van ondernemingen naar een andere rechtsvorm. Deze verschuiving betekent ook een verschuiving van belastinggrondslag, in het bijzonder van de IB naar de Vpb.

Literatuur

Crawford, Claire and Judith Freedman, 2008, Small Business Taxation, Chapter 11, Mirrlees review

Europese Commissie, 2011, Taxation trend in the European Union, 2011 edition: http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_structures/2011/focus_on_the_crisis_en.pdf

Goolsbee, A., 1998, Taxes, organizational form and the deadweight loss of the corporate income tax, *Journal of Public Economics* 69, p. 143-251

Goolsbee, A., 2004, The impact of the corporate income tax: evidence from state organizational data, *Journal of Public Economics* 88, p. 2283-2299

MacKie-Mason, J.K. and Gordon, R.H., 1997, How much do taxes discourage incorporation?, *The Journal of Finance* 52 (2), p. 477-505

Mooij, R. de, 2003, *Heeft de vennootschapsbelasting een toekomst?*, Erasmus Universiteit Rotterdam

Mooij, R. en Gaëtan Nicodème, 2008, Corporate Tax Policy and incorporation in the EU, *International Tax and Public Finance* 15 (4), p. 478-498

US Treasury, 2005, Actions are Needed to Eliminate Inequities in the Employment Tax Liabilities of Sole Proprietorships and Single Shareholder S Corporations, Reference No. 2005-30-80: <http://www.treasury.gov/tigta/auditreports/2005reports/200530080fr.html>

US Treasury, 2012, The President’s Framework for Business Tax Reform, A Joint Report by The White House and the Department of the Treasury, February 2012: <http://www.treasury.gov/resource-center/tax-policy/Documents/The-Presidents-Framework-for-Business-Tax-Reform-02-22-2012.pdf>

3. Belastingstelsels: (hoe) belasten van kapitaalinkomen?

Aan de ene kant van de IB-ondernemer staan werknemers met alleen arbeidsbeloning en aan de andere kant staan aanmerkelijkbelanghouders die, ten minste voor een deel, kapitaalinkomsten hebben. Hieronder wordt de tweede van deze marges onder de loep genomen voor het huidige Nederlandse belastingstelsel. Dit stelsel wordt echter eerst geplaatst in een algemene context van de afwijkende behandeling van kapitaalinkomen in de belastingen, hetgeen de achtergrond is van de rechtsvormarbitrage.

Om aan publieke middelen te komen heffen landen belasting op inkomen. In principe zouden de inkomsten uit alle mogelijke bronnen bij elkaar opgeteld kunnen worden en de basis voor de belastingheffing kunnen vormen. Men spreekt dan van een ‘*comprehensive* (allesomvattend) *income tax system*’. Nu komt dit belastingstelsel in zuivere vorm niet voor in de praktijk maar het is een referentie: alle bronnen van inkomen worden op dezelfde manier, al dan niet progressief, belast. Dus ook arbeidsinkomen en kapitaalinkomen. Tegen deze gelijke behandeling bestaat bezwaar vanuit de economische theorie. Het komt erop neer dat er een verstoring is van de keuze tussen huidige en toekomstige consumptie omdat de laatste categorie zwaarder belast wordt dan de eerste. Dit wordt veroorzaakt door een dubbele belasting op besparingen uit huidig inkomen: allereerst wanneer het inkomen verdiend wordt en vervolgens wanneer de opbrengsten van de besparingen als inkomsten binnenkomen. Een oplossing voor deze inefficiëntie is het geheel niet belasten van kapitaalinkomen, hetgeen neer komt op belasting van huidige consumptie. Dat is het *stelsel van consumptiebelasting*. Omgekeerd stuit het geheel niet belasten van kapitaalinkomen ook op bezwaren, bijvoorbeeld vanuit herverdelingsoptiek.

Naast deze twee extreme stelsels bestaan er tussenvormen, compromissen, of *hybride stelsels* met kenmerken van zowel de (allesomvattende) inkomstenbelasting als van de consumptiebelasting. De hybride stelsels hebben gemeen dat ze weliswaar kapitaalinkomen belasten maar minder dan arbeidsinkomen. Voor meer argumenten voor een lager tarief voor kapitaalinkomen, maar ook weer niet nul, zie de Mirrlees Review, de Studiecommissie (2010), CPB (2010), Jacobs (2010) en Boadway (2004). Voorbeelden van hybride stelsels zijn het ‘Nordic’ *duale inkomstenbelastingstelsel* en het Nederlandse *boxenstelsel*. Bij de duale inkomstenbelasting worden twee aparte grondslagen bepaald, één voor het kapitaalinkomen en één voor het niet-kapitaalinkomen. Het kapitaalinkomen wordt dan proportioneel belast tegen een tarief dat overeenkomt met het laagste tarief van een progressieve belasting op niet-kapitaalinkomen.

Opgemerkt moet worden dat ieder hybride belastingstelsel onvermijdelijk een prikkel inhoudt om arbeidsinkomen voor te stellen als kapitaalinkomen. Boadway (2004) noemt dit vooral een probleem voor ‘unincorporated business’ waar het notoir moeilijk is om het onderscheid te maken tussen de twee. Hij stelt, wellicht geruststellend, dat ‘the problem of dealing with personal business income is one that plagues virtually every tax system’ ongeacht op welke leest het stelsel geschoeid is.

4. De marge IB-ondernemer versus DGA

Belasting van ondernemingswinsten in Nederland

Met het bovenstaande voor ogen beschouwen we nu de belasting van ondernemingswinsten, zonder het hele belastingstelsel van Nederland uit te pluizen op de behandeling van kapitaalinkomen.

De winst van een BV wordt allereerst belast onder de Vpb. Dat gebeurt met een opstaptarief⁷ van 20% voor de eerste schijf van 200.000 Euro, daarna met 25%. Wanneer de resterende winst uitgekeerd wordt aan de DGA wordt dit belast in Box 2 van de IB, opnieuw tegen een tarief van 25%. Uit de hoogte van deze drie tarieven blijkt al de preferentiële behandeling van kapitaalinkomen. Ook de gecumuleerde marginale belastingdruk voor de DGA⁸ van 44% is lager dan het hoogste tarief van Box 1 van de IB.

De DGA is echter behalve aandeelhouder ook werknemer van de BV. De winst van de BV is dan ook exclusief het loon van de DGA, waarover in Box 1 belasting betaald moet worden. Het zal altijd lastig zijn om te bepalen welk deel van de winst voor loonbetaling toegerekend moet worden aan arbeid en welk deel aan kapitaal. Dit probleem is voor de fiscus opgelost met de ‘gebruikelijkloonregeling’, die een minimum van 42.000 Euro kent. Het punt is hier dat er een strikte scheiding gemaakt wordt tussen arbeidsbeloning en kapitaalinkomen.

Het winstinkomen van de IB-ondernemer wordt belast in Box 1 van de IB. Daar is het hoogste tarief 52%. Maar er is ook de MKB-winstvrijstelling van 12%. Dat levert een maximale marginale druk⁹ op van 46%, iets hoger dan die bij de DGA. Maar de IB-ondernemer geniet, mits er voldaan wordt aan het urencriterium, de zelfstandigenaftrek. In 2012 is dat een vast bedrag van 7.280 Euro, eerder was het inkomensafhankelijk.

Wordt er bij de IB-ondernemer dan geen rekening mee gehouden dat hij of zij behalve de eigen arbeid ook kapitaal inbrengt? Nee, tenzij de twee genoemde fiscale faciliteiten in die zin geïnterpreteerd kunnen worden. Er is gereede aanleiding om aan te nemen dat dat inderdaad kan. Daartoe bespreken we kort deze fiscaliteiten.

Fiscale faciliteiten

De SER (2010) maakt onderscheid tussen ondernemers- en ondernemingsfaciliteiten van de fiscus. De eerste categorie is gericht op het ondersteunen van het inkomen van ondernemers. De zelfstandigenaftrek is daarvan het belangrijkste voorbeeld. De MKB-winstvrijstelling wordt gezien als een ondernemingsfaciliteit.

De zelfstandigenaftrek gaat terug tot 1971, zie de box ‘Wetsgeschiedenis van de zelfstandigenaftrek’¹⁰ in het SER- advies (2010). De aftrek begint als een tijdelijke

---

⁷ Tarieven et cetera van 2012.

⁸ $1 - (1 - 0,25) * (1 - 0,25) = 0,4375$.

⁹ $(1 - 0,12) * 0,52 = 0,4576$.

¹⁰ De oorspronkelijke referentie is Vording, H. (2004).

investeringsaftrek voor kleine ondernemers. De regeling wordt over de tijd aangepast en uitgebreid met verschillende motiveringen. Bijzonder was die in 1985, toen de zelfstandigenaftrek uitgebreid werd tot de hoogste winstinkomens. “Die verandering werd uitvoerig gemotiveerd. Hoewel er ook incidentele overwegingen waren, ging het primair om de gevolgen van de verlaging van het Vpb-tarief in dat jaar van 48 naar 43 procent. De Memorie van Toelichting gaat uit van de gedachte dat lagere winstinkomens (nagenoeg) geheel bestaan uit arbeidsbeloning, terwijl in hogere winstinkomens een bestanddeel kapitaalinkomen is besloten. Dat onderscheid maakt een analogie mogelijk met de fiscale behandeling van de DGA. ***De zelfstandigenaftrek zou ertoe moeten leiden dat ook voor IB-ondernemers het kapitaalinkomstendeel lichter wordt belast dan de arbeidsbeloning.*** Latere verlagingen van het Vpb-tarief zijn bijna altijd gevolgd door een verhoging van de zelfstandigenaftrek.”¹¹

Sinds 1 januari 2007 kent de inkomstenbelasting een MKB-winstvrijstelling. Deze bedraagt 12% en is sinds 2010 niet meer afhankelijk van het voldoen aan het urencriterium. Ook de MKB-winstvrijstelling kan gezien worden als reactie op de tariefsverlagingen van de vennootschapsbelasting.

Tabel 4 .1: hoge (statutaire) Vpb-tarief over de tijd

1980 t/m 1983	48,0
1984, 1985	43,0
1986, 1987	42,0
1988	38,75
1989 t/m 2001	35,0
2002 t/m 2004	34,5
2005	31,5
2006	29,6
2007 t/m 2010	25,5
2011, 2012	25,0

De conclusie is dat de fiscale faciliteiten voor de IB-ondernemer gezien kunnen worden als de tegenhanger van de expliciete preferentiële behandeling van kapitaalinkomen bij de DGA's.

Evenwicht aan de marge IB-ondernemer - DGA?

Het rapport van de SER benadrukt, met verwijzing naar de Hoge Raad, de rol van de zelfstandigenaftrek als ‘inkomenspolitieke maatregel’. Het gaat om het ondersteunen van (kleine) ondernemers: herverdeling dus. Maar tegelijkertijd heeft de zelfstandigenaftrek betekenis voor de economische efficiëntie: door het afstemmen van de fiscale bevoordeling van de IB-ondernemer met de DGA wordt rechtsvormarbitrage voorkomen.

¹¹ Quote uit de genoemde box in SER (2010).

Een precieze fiscale gelijkstelling van de verschillende rechtvormen is alleen al onmogelijk omdat bij BV's uitkering van dividenden uitgesteld kan worden door winsten binnen de onderneming te houden. Een precieze fiscale gelijkstelling is ook niet wenselijk omdat er wezenlijke verschillen bestaan tussen de rechtsvormen in aansprakelijkheid en in uitstraling.

De indruk bestaat dat er geen grote onevenwichtigheden zijn aan de marge tussen IB-ondernemer en DGA. Hiervoor kan geen zwaar empirische evidentie aangevoerd worden, hoogstens anekdotisch materiaal¹² en de constatering dat er geen signalen zijn dat er iets omvangrijks speelt.

Iets wat dit evenwicht zou kunnen verstoren is de invoering van de wet vereenvoudiging en flexibilisering BV-recht (flex-BV). Dit wetsvoorstel ligt bij de Eerste Kamer voor behandeling. Eén van de onderdelen is dat de minimum kapitaalvereiste van 18.000 Euro bij de oprichting van een BV gaat verdwijnen. Het is niet onmogelijk dat deze eis voor sommige ondernemers een significante drempel voor vennootschapsvorming betekent.¹³

Verplaatsing van de druk?

Het beeld dat ontstaat is het volgende. Internationale belastingconcurrentie heeft geleid tot verlagingen van het Vpb-tarief. Hierdoor ontstond druk aan de marge IB-ondernemer - DGA. Daarop is gereageerd met de uitbreiding en introductie van fiscale faciliteiten voor de IB-ondernemer. Hierdoor werd het evenwicht hersteld aan de ene kant. Maar dan zal de druk zich verplaatst hebben naar de marge werknemer - IB-ondernemer. Hiervoor bestaat wel empirische evidentie, zie bijvoorbeeld van Es en van Vuuren (2010).

---

¹² Eén van de auteurs van deze notitie bezocht op 4 april 2012 een seminar van de Kamer van Koophandel in Den Haag met als onderwerp "Uw onderneming naar een BV?" De aanwezige ondernemers noemden groei en beperkte aansprakelijkheid als motieven om een overstap te overwegen. Fiscale motieven werden niet genoemd.

¹³ Op het hierboven genoemde seminar werd de verwachting uitgesproken dat BV's "als paddenstoelen uit de grond zouden schieten" bij invoering van de wet.

Literatuur

Boadway, R., 2004, The Dual Income Tax System - An Overview, CESifo DICE Report 3/2004.

CPB, 2010, Budgettaire-, koopkracht- en economische effecten van belastinghervormingen, Notitie voor de Studiecommissie belastingherziening.

Es, Frank van en Daniël van Vuuren, 2010, A decomposition of the growth in self-employment, CPB Discussion paper 145.

Jacobs, B., 2010, Een economische analyse van een optimaal belastingstelsel voor Nederland, Essay voor de Studiecommissie belastingherziening.

SER, 2010, Zzp'ers in beeld, Advies 10/4, oktober 2010.

Studiecommissie belastingstelsel, 2010, Continuïteit en vernieuwing.

Vording, H., 2004, Zelfstandigenaftrek: feiten, trends, alternatieven, *Weekblad Fiscaal Recht*, 6560, 22 januari 2004, pp. 63-71.

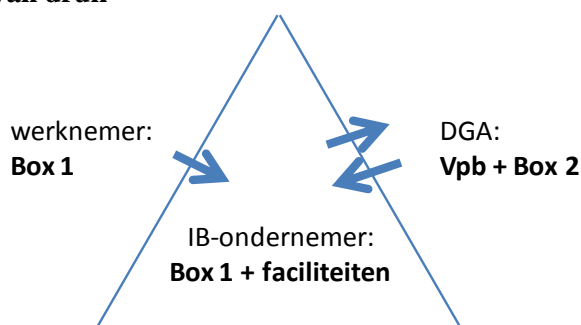
5. Conclusie en onderzoeksagenda

De fiscale inrichting van Box 1 en 2 geeft het beeld dat er thans ongeveer evenwicht is aan de marge tussen IB-ondernemer en DGA. Het tarief van de vennootschapsbelasting (Vpb) staat onder druk vanwege internationale concurrentie. Om te voorkomen dat IB-ondernemers switchen naar het lage Vpb-tarief zijn de fiscale faciliteiten voor IB-ondernemers uitgebreid. Deze faciliteiten kunnen immers worden gezien als de tegenhanger van de expliciete preferentiële fiscale behandeling van kapitaalinkomen bij de DGA's.

Uit de literatuur blijkt dat zowel niet-belasting factoren als belastingfactoren een rol spelen bij de keuze van rechtsvorm. Het effect van belastingtarieven is sterk: een tariefverschil van 1% leidt tot 1% verschuiving van ondernemingen naar een andere rechtsvorm. De vrees dat IB-ondernemers kiezen voor een laag Vpb-tarief is daarom wetenschappelijk gegrond.

Het 'gladstrijken' van de marge tussen IB-ondernemer en DGA leidt juist tot spanning aan de andere marge: die met werknemers. De werknemer en de IB-ondernemer doen allebei hun belastingaangifte in Box 1, maar alleen de laatste kan gebruik maken van fiscale faciliteiten als de zelfstandigenaftrek en de MKB-winstvrijstelling. Daardoor ontstaat een trek van werknemers naar IB-ondernemers.

Figuur 2: verplaatsing van druk

In de fiscale agenda van het voorjaar 2011 wordt de meest vergaande vorm van een winstbox beschreven (zie pag. 39) als die waarin alle fiscale faciliteiten budgettair neutraal opgaan in één laag proportioneel belastingtarief voor ondernemers. Dit zou de administratieve rompslomp die de faciliteiten met zich meebrengen doen laten verdwijnen, het zou duidelijker zijn wat er uiteindelijk overblijft aan netto winst en omdat de belasting uit de progressieve inkomstenbelasting (IB) gehaald wordt zou het doorgroei kunnen stimuleren.

In een variant hiervan zouden er twee tarieven kunnen zijn, één laag en één hoger, waarmee gepoogd kan worden om de fiscale behandeling van IB-ondernemers ten opzichte van die van werknemers en aanmerkelijkbelanghouders zo min mogelijk verstorend te laten uitpakken.

Dit voorstel roept dan ook onmiddellijk de vraag op hoe met één of twee tarieven twee verschillende marges in evenwicht gehouden kunnen worden. Om de verstoring aan de marge met de DGA's beperkt te houden moet de 'prijs' van beperkte aansprakelijkheid gevonden worden, als voorbeeld van een niet-belasting factor in de rechtsvormkeuze. Deze 'prijs' zou, in termen van fiscaal verschil, moeten opwegen tegen het belastingverschil. Aan de andere marge daarentegen, die met de werknemers, lijkt de verstoring toe te kunnen nemen. Wordt het met name voor de hogere inkomens niet nog aantrekkelijker om zelfstandig te gaan werken / ondernemen?

Onderzoeksagenda

Een eerste belangrijke onderzoeksvraag is wat de optimale belasting van IB-ondernemers zou zijn, gegeven dat zij meer elastisch zijn dan werknemers, dat er externe effecten kunnen optreden en gegeven dat substitutie plaatsvindt vanuit werknemers naar IB-ondernemers indien het belastingtarief voor de laatste categorie aantrekkelijk is. De afweging gaat bij deze onderzoeksvraag tussen efficiëntie (Ramsey; Pigou) en belastingarbitrage. Hoeveel lager de belasting van IB-ondernemers zou moeten zijn is daarmee een empirische vraag, die alleen kan worden beantwoord wanneer bekend is (a) hoe de elasticiteiten zich verhouden; (b) hoe groot de externe effecten zijn en (c) hoe sterk het substitutie-effect is.

De voorgaande onderzoeksvraag kan worden uitgebreid met substitutie richting de BV. De vraag is dan wat de optimale belasting is gegeven (a) verschillen in de loon- en winstelasticiteiten van werknemers, IB-ondernemers en DGA's, (b) hoe groot de externe effecten zijn van ondernemerschap i.h.a. en IB-ondernemers en DGA's i.h.b. en (c) substitutie-effecten tussen deze categorieën bij een belastingverandering.

De twee voorgaande onderzoeksvragen kunnen verder worden uitgebreid door ook de sociale zekerheid en pensioenen mee te nemen. Werknemers die netto bijdragen aan collectieve regelingen kunnen hieraan ontkomen door ondernemer te worden (averechtse selectie). Dit ondermijnt het draagvlak en brengt daardoor maatschappelijke kosten met zich mee.

Bijlage: Een indeling naar mate en (rechts)vorm van ondernemerschap

In dit document worden de posities vergeleken van werknemers ten opzichte van zelfstandigen, en die van IB-ondernemers ten opzichte van directeur-grotaandeelhouders (DGA). In het publieke debat bestaat ook veel aandacht voor het fenomeen zzp'er: de zelfstandige zonder personeel. Deze begrippen worden echter niet altijd op dezelfde manier gebruikt en deze bijlage dient ter nadere definitie. Daarbij zal het gebruik door de Belastingdienst leidend zijn, vanwege het belang van de financiële prikkels. Maar ook definities van de SER en van de Kamer van Koophandel zullen aan de orde komen. De nadruk ligt hier op de afbakening van de begrippen. En hoewel de zzp'er niet expliciet besproken wordt in de hoofdtekst wordt dit begrip dus wel meegenomen in de afbakening van deze bijlage. Een sluitende onderverdeling in aantallen kan niet gegeven worden vanwege ontbrekende gegevens. De uiteindelijke indeling naar mate en vorm van ondernemerschap is weergegeven in tabel B1 en wordt hieronder toegelicht.

Tabel B1: Indeling naar mate en vorm van ondernemerschap

		zonder personeel	met personeel
werknemers (loon)	werknemer traditioneel	WN	
	payroller	WP	
resultaatgenieters (row)	resultaatgenieter opting-in	ROI	
	resultaatgenieter winststelsel	RWS	
IB-ondernemers (wuo)	eenmanszaak	A	D
	samenwerking (ms, vof, cv)	B	E
DGA's (dga)	BV	C	F
	NV		NV

De Belastingdienst

Voor de inkomstenbelasting worden grofweg drie groepen onderscheiden: werknemer, ondernemer en resultaatgenieter. Bosch en van Vuuren (2010) wijzen erop dat de klassieke tweedeling tussen ondernemer en werknemer niet meer bestaat en dat het gebied tussen de twee categorieën steeds groter geworden is. De tussencategorie is zeer divers en heeft verschillende aanspraken op sociale zekerheid en fiscale bevoordeling. Voor de fiscus is deze tussencategorie de resultaatgenieter. Deze is dus gedefinieerd als niet zijnde een werknemer of een ondernemer. Een werknemer is iemand die loon ontvangt uit een dienstbetrekking.

Een bijzondere categorie werknemers is de groeiende groep van de *payrollers* (**WP**), die in dienst zijn van payroll-ondernemingen die voor hen de facturatie aan opdrachtgevers en de salarisadministratie verzorgen. Deze werknemers zoeken zelf hun opdrachtgevers en bepalen hun eigen tarief maar hebben tegelijkertijd de zekerheid van de sociale verzekeringen waarvoor de premies afgedragen worden. Gezien de zelfstandigheid van deze werknemers lijkt het goed om hen te onderscheiden van de traditionele *werknemers* (**WN**).

De Belastingdienst bepaalt of iemand een ondernemer is voor de inkomstenbelasting op grond van een aantal criteria, waaronder de volgende, zie Belastingdienst (2012), of SER (2010):

- zelfstandigheid bij inrichting en uitvoering van werkzaamheden;
- voor eigen rekening en risico verrichten van werkzaamheden;
- gericht op, perspectief van, het maken van winst;
- bekendmaking van het ondernemerschap;
- streven naar meerdere opdrachtgevers.

De beoordeling vindt plaats na aanmelding bij de Belastingdienst. Bij inschrijving van een onderneming in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel (KvK) gaat deze aanmelding automatisch. Er is een klein aantal gevallen waarbij ondernemingen niet ingeschreven kunnen worden bij het Handelsregister; dan moet aanmelding bij de Belastingdienst apart geschieden. Wij gaan er verder van uit dat iedere ondernemer voor de inkomstenbelasting (IB-ondernemer¹⁴) ingeschreven is bij de KvK en dus een onderneming met een rechtsvorm heeft. Deze worden hieronder besproken.

Voor de inkomstenbelasting zijn er drie bronnen van inkomsten: i) winst uit onderneming, ii) loon uit dienstbetrekking en iii) resultaat uit overige werkzaamheden. Wanneer de Belastingdienst oordeelt dat er iemand geen IB-ondernemer is, dan zijn de inkomsten ofwel loon uit dienstbetrekking of resultaat uit overige werkzaamheden. Als iemand dan ook geen werknemer is dan blijft de resultaatgenieter over als categorie. Hierbij gaat het vaak om incidentele werkzaamheden, zeg een docent die in de avonduren onderwijsmateriaal ontwikkelt en deze aan een uitgever weet te verkopen. De Belastingdienst spreekt hierbij over freelancewerkzaamheden. Voor de Kamer de Koophandel zijn echter freelancers en zzp'ers hetzelfde. We zullen hieronder laten zien dat onder zzp'ers een veel grotere groep bedoeld kan worden dan alleen de groep van resultaatgenieters.

Resultaatgenieters kunnen op twee manieren belasting betalen. De eerste manier is volgens het loonbelastingstelsel waarbij de opdrachtgever loonbelasting inhoudt en ook de premies voor de volksverzekeringen en de bijdrage Zorgverzekeringswet. Dit wordt ook wel de opting-in-regeling genoemd. De *resultaatgenieter opting-in (ROI)* en de opdrachtgever moeten gezamenlijk, en vooraf, deze afspraak over de werkzaamheden aan de Belastingdienst melden. De tweede manier van belasting betalen voor de resultaatgenieter is volgens het winstbelastingstelsel. De *resultaatgenieter winststelsel (RWS)* kan de kosten die gemaakt zijn in verband met de werkzaamheden aftrekken. Over het netto resultaat wordt belasting betaald. Recht op bijvoorbeeld de zelfstandigenaftrek is niet aan de orde omdat er geen sprake is van IB-ondernemerschap. Dit volgt uit de negatieve definitie van de categorie resultaatgenieters.

---

¹⁴ Overigens kan een ondernemer die geen IB-ondernemer is wel weer een BTW-ondernemer zijn, met BTW-identificatienummer. De BTW-ondernemer is BTW-plichtig en betaalt belasting over de omzet.

Naast bovengenoemde drie bronnen van inkomsten onderscheidt de fiscus ook ‘inkomsten uit werkzaamheden voor rekening en risico van uw vennootschap’. Dit is van toepassing op directeur-groootaandeelhouders (DGA's) van BV's en NV's.

Rechtsvormen

Ondernemers hebben dus een onderneming, of zijn daaraan verbonden. Ondernemingen kunnen een rechtsvorm hebben mét of zonder rechtspersoonlijkheid. Een rechtspersoon is een juridische constructie waardoor een abstracte entiteit of organisatie als een volwaardig en handelingsbekwaam persoon kan op treden in het rechtsverkeer. Dat wil zeggen, met dezelfde rechten en plichten als een natuurlijk persoon. Een rechtspersoon kan bezittingen en schulden hebben, contracten sluiten, rechtszaken aanspannen of aangeklaagd worden.

Rechtsvormen zonder rechtspersoonlijkheid zijn de *eenmanszaak* (**A+D**) en de volgende *samenwerkingsverbanden* (**B+E**); de maatschap, de vennootschap onder firma en de commanditaire vennootschap. De *BV* (**C+F**) en de *NV* (**NV**) zijn de rechtsvormen mét rechtspersoonlijkheid. In dit verband is het goed om de Engelse term ‘corporation’ te bezien. Deze term komt uit het Latijn; ‘corpus’, oftewel ‘lichaam’, als dat van een natuurlijk persoon. Corporations zijn dus ondernemingen mét rechtspersoonlijkheid.

Ondernemers met ondernemingen zonder rechtspersoonlijkheid (A, D, B, E) zijn volledig aansprakelijk voor schulden en/of schade veroorzaakt door de onderneming. De eigenaren en bestuurders van ondernemingen met rechtspersoonlijkheid zijn daarentegen, in het algemeen, maar beperkt aansprakelijk voor de schulden van, of schade veroorzaakt door, de onderneming. De eigenaren zullen, bijvoorbeeld bij faillissement van de onderneming, niet méér het schip in gaan dan hun oorspronkelijke investering en niet opdraaien voor achterstallige betalingen. Ook de bestuurders zijn niet aansprakelijk, zolang er geen sprake is van onbehoorlijk bestuur. In deze beperkte aansprakelijkheid (‘limited liability’) schuilt de economische betekenis van de verschillende rechtsvormen van ondernemingen. Vennootschappen zullen vanwege de beperkte aansprakelijkheid makkelijker vermogen kunnen aantrekken dan eenmanszaken of samenwerkingsverbanden.

Een indeling

Met de categorieën die tot nu toe besproken zijn kan een indeling van de beroepsbevolking gemaakt worden naar mate en vorm van ondernemerschap. Een tweede dimensie daarbij is de vraag of de ondernemers personeel hebben. Zie tabel B1.

Gewone werknemers (**WN**) ontvangen loon uit een dienstbetrekking en zijn geen payrollers. Payrollers (**WP**) zijn werknemer met een zekere mate van zelfstandigheid. Resultaatgenieters (**ROI+RWS**) zijn een tussencategorie voor de inkomstenbelasting, geen werknemer en geen ondernemer.

Zelfstandige ondernemers zijn uiteraard de eigenaren van een eenmanszaak zonder (**A**) en met personeel (**D**). Ook de maten van een maatschap en de vennoten van een v.o.f. zijn zelfstandige ondernemers. Bij een commanditaire vennootschap zijn dat alleen de actieve (of

beherende) vennoten. Deze samenwerkingsverbanden hebben soms wel en soms geen personeel (**B+E**). DGA's van BV's en NV's zijn ook ondernemers (**C+F+NV**), hoewel ze een (fictief) dienstverband met de vennootschap zullen hebben.

Op basis van deze indeling kunnen een aantal andere begrippen gedefinieerd worden. Interessant daarbij is het fenomeen van de zzp'er, een term die niet als zodanig erkend wordt door de Belastingdienst. De meest brede definitie van zzp'er is die van de gehele linkerkolom van de tabel met uitsluiting van de gewone werknemers, (**WN**). De KvK gebruikt het begrip 'zelfstandige' waarmee werknemers in loondienst afvallen, maar waarbij resultaatgenieters (**ROI+RWS**) inbegrepen zijn. Ook heel expliciet betrekken zij éénpersoons BV's (**C**) bij de definitie van zzp'er. De SER ten slotte definieert de zzp'er als IB-ondernemer zonder personeel (**A+B**).

- zzp'ers (breed) = $WP + ROI + RWS + A + B + C$
- zzp'ers (KvK) = $ROI + RWS + A + B + C$
- zzp'ers (SER) = $A + B$

- zmp'ers = $D + E + F$
- DGA's = $C + F + NV$
- IB-ondernemers = $A + B + D + E$

Centraal in de onderhavige studie staan de IB-ondernemers en de besproken marges komen neer op de grenzen met de IB-ondernemers aan de bovenkant in de tabel, gemakshalve de werknemers, en aan de onderkant, de DGA's.

Aanspraken op sociale zekerheid en fiscale bevoordeling

De bijzondere positie van de IB-ondernemers blijkt onder andere uit het feit dat alleen zij in aanmerking komen voor de zelfstandigenaftrek, mits ze voldoen aan het uren criterium.

Verschillen in aanspraken op sociale zekerheid en fiscale bevoordelen zijn weergegeven in tabel B2.

Tabel B2: Aanspraken

		IB-BOX	sociale zekerheid	loonheffing ZVW	kosten- aftrek	zelfstandigen- aftrek
werknemer	WN	I	JA	JA		
payroller	WP	I	JA	JA		
resultaatgenieter 'oi'	ROI	I		JA		
resultaatgenieter 'ws'	RWS	I			JA	
eenmanszaak	A+D	I			JA	JA
samenwerking	B+E	I			JA	JA
BV	C+F	I en II	(JA)	JA		
NV	NV	I en II	(JA)	JA		

De DGA's hebben een (fictieve) dienstbetrekking bij hun vennootschap en zijn in die zin ook werknemers waarvoor loonheffing ingehouden moet worden. Maar hun aanspraak op sociale verzekeringen is niet eenvoudig vast te stellen en hangt onder meer af van de gezagsverhouding tussen de DGA en de aandeelhouders.

Literatuur

Belastingdienst, 2012, Wanneer bent u ondernemer voor de inkomstenbelasting?, website accessed 2 april 2012.

http://www.Belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/Belastingdienst/zakelijk/ondernemen/onderneming_starten/ondernemer_worden/ondernemer_voor_inkomstenbelasting/.

Bosch, N.M. en D.J. van Vuuren, 2010, De heterogeniteit van zzp'ers, *ESB* 4597.

Kamer van Koophandel, 2011, Freelancers en zzp'ers, brochure E-0444, maart 2011.

SER, 2010, Zzp'ers in beeld, Advies 10/4, oktober 2010.